

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
stampiljko dot. organizacije.

Člani strokovnih organizacij,
priključeni Strokovni komi-
siji za Slovenijo, dobivajo
list brezplačno.

Rokopisi se ne vračajo.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290.

Čekovni račun št. 13.562.
Telefon interurban št. 3478.

Stalno padanje mezd in plač

(K akciji za minimalne mezde ali eksistenčni minimum).

Ni dvoma, da naše gospodarstvo, kakor tudi gospodarstvo vsega sveta zadnja leta preživlja težko krizo. A ker gospodarska kriza, po zakonu ponudbe in iskanja delovnih moči, radi povečane brezposelnosti, povečava tudi ponudbo delovne moči, padajo pod tem vplivom tudi mezde in plače. Z eno besedo, s tem dejstvom delavci in nameščenci sami zmanjšujejo mezde in plače. A delodajalci morajo, če hočejo spoštovati ta »zakon po višji sili«, se »pokoravati« temu položaju, znižavati mezde in plače. Če bi se delavci in nameščenci ne ponujali za vsako ceno, bi mezde in plače ne padale.

Ko gre za strohovito padanje mezd in plač, ne mislimo na brezvestnost ljudi. Tu brezvestnost nima nič opravka. To so v resnici le zakoni kapitalistične konkurence. Ni namreč toliko krivo veliko ponujanje delovnih moči delavcev in nameščencev na znižavanje mezd in plač, kakor špekulacija delodajalcev, kapitalistov, da s konkurenčnimi cenami proizvodov skušajo prodreti na trg in drugega izpodriniti.

In to medsebojno borbo kapitalistov za trg, morajo plačati mezde in plače delavcev in nameščencev. V krizah se ta borba in te posledice čuti najhuje, ker je odpor delavcev in nameščencev, ravno radi velike brezposelnosti, to je, velike ponudbe delovnih moči, mnogo slabše.

Pa še ena okoliščina je velikega pomena. Naj se je še toliko govorilo o krizi, naj je bila še tako globoka in ogromna, ne more se reči zanikati, da bi ta kriza objela naenkrat vse pridobinske panoge. V času najgobjega padca pridobnine so bile panoge, ki niso bile v krizi. Da, bile

so celo take, ki so še najbolj prosperirale.

Pa tudi te panoge, ki niso bile v krizi, kakor tudi tiste, ki so prosperirale, so izkoriščale, in še kako, parolo o splošni gospodarski krizi, da bi mezde in plače svojih delavcev in nameščencev čim bolj globoko znižale.

Naj navedemo samo tekstilno industrijo. Ta panoga je zadnja leta neprestano napredovala in še napreduje. Stavijo se še vedno nove tekstilne tovarne. Število delavcev tekstilcev še vedno narašča. Poraba tekstilnega blaga je neovirana, v nikakšnem zastoju in redna. Z eno besedo, ta panoga našega gospodarstva se nima kaj pritoževati, če že smatra za neprimerno in neoportuno, da bi se hvallila s svojimi zlatimi leti in debelimi kravami.

A baš v tej gospodarski panogi so znižane plače in mezde najbolj globoko, so najnižje. Interpelacija v Narodni skupščini je razglasila široki javnosti, da so mezde v neki predilnici v Cakovcu 5 in 8 dinarjev dnevno, torej nedostojne celo za berača, ki stoji na ulici in prosí. Mesečni zaslužek tekstilne delavke s 300 do 500 dinarji se smatra kot docela normalen in zadosten za hrano, stanovanje, obleko, obutev in druge potrebščine. Kaj pa potem ta zaslužek s 130 in 208 Din mesečno?

To kar govorimo o tekstilni industriji, drži kajpada za vse druge industrije, za katere se ne more reči, da jih je objela kriza.

Zadnja leta se je celo razpasla navada, da se nameščenci in delavci, a posebno nameščenci v tekstilni industriji jemljejo »na poskušnjo« polnoma brezplačno. Ta »poskušnja«

traja včasih po mesec in celo dva pa tudi več. Nato so tako »preizkušeni« odpuščeni kot nesposobni in se najamejo zopet novi »kuluki« na »poskušnjo«.

In industrija cvete, delničarji in lastniki si štejejo dividende in se zabavajo.

Industrije, ki so v največjem razmahu (prosperiteti) so izkoristile veliko število brezposelnih ter tako znižale delavske mezde in plače nameščencev. To jim je bilo zato tako lahko, ker je kriza na eni strani vrgla na cesto veliko število delavcev in delavk nego so jih v dobrem razmahu stoječe industrije mogle zaposliti.

Posebno so ta položaj izkoristile gospodarske panoge, ki zaposlujejo največ ženske delovne moči.

Statistika bolniškega zavarovanja jasno kaže, kako globoko so padle mezde delavcev in nameščencev. Na koncu leta 1933 je bilo zaposlenih: z mezdami dnevno

		prijavljenih delavcev in nameščencev
do 8 dinarjev		65.583
od 8 do 14 dinarjev		76.339
od 14 do 20 dinarjev		99.325
od 20 do 20.80 dinarjev		77.986
od 20.80 do 34 dinarjev		39.976
od 34 do 40 dinarjev		34.780
od 40 do 48 dinarjev		21.902
nad 48 dinarjev		70.286

Povprečna zavarovana mezda pa je bila

leta	Din
1931	26.19
1932	24.58
1933	23.22

Po višini povprečne mezde je vidno, da je od 486.176 delavcev in delavk, ki so bili registrirani v vseh OUZD imelo samo 70.286, ki so bile nad 48 Din dnevno.

Ali brez obzira na to okolnost je resnica, da je 415.290 delavcev in de-

lavk bilo plačanih z mezdami, ki so se gibale globoko pod 40 dinarjev dnevno. Ogromna večina ženskih mezd je bilo pod 20 dinarjev.

Tistih 70.286 zavarovancev, ki so zabeleženi s plačo nad 48 dinarjev dnevno, jih dejansko 7 desetih ne spada med delavce nego so nameščenci, ki so v svojih specijelnih zavarovalnicah, vendar skupno s celoto in tako registrirani.

Padanje mezd in plač je prišlo že tako daleč in globoko, da se je zadelo na točko, na podzavesten (instinktiven) odpor širokih mas. Štrajk v lesnem podjetju Bosnaboa v Bosni je karakterističen primer. Zahteva celokupne mase po zvišanju plač je bila spontana, a ko je bila ta zahteva odklonjena, je izbruh stavke bil podoben vstaji. Nikakšne grožnje niso mogle te ljudi omajati, niti grožnje, da bodo drugi prišli na mesta stavkajočih, ne da bo podjetje ustavilo obrat, ker je itak kriza. V svojem spontanem izbruhu po zvišanju plač so delavci uspeli. Mezde so bile povisane povprečno za 15%.

Delavska samopomoč v vprašanju višine njihovih mezd je začela dobivati inicijativo. (Drug tak slučaj je v Kranjski industrijski družbi na Jesenicah na Gorenjskem, o čem poročamo pod rubriko (Kovinarji). Op. ur.). Ta inicijativa je pomembna in koristna iz več razlogov. Vsa naša javnost jo mora energično podpreti in tudi od strani oblasti.

Delavci in nameščenci so državljeni in imajo pravico na boljše življenske razmere. In za to je možnosti dovolj.

Med delavci in nameščenci se opaža živahno gibanje za povišanje mezd in plač. Delavske in nameščenske strokovne organizacije delajo, da svoje delavce in nameščence dvignejo na višjo socialno in kulturno stopnjo. URSSJ.

Vam junakom, žrtvam na fronti Dela

Komemoracija Strokovne komisije za Slovenijo in centrale »Svobode« v spomin žrtvam Dela, padlih v rudniku Kaknju 21. aprila 1934.

V soboto, dne 5. maja 1934 je ljubljansko in okoliško delavstvo dalo čast žrtvam Dela, rudarjem v Kaknju in izrazilo sožalje prizadetim rodbinam in Zvezi rudarjev in Savezu rudarskih radnika ter izrazilo poleg tega zahteve.

Godba »Zarja« je zaigrala žalostinke, da so se stiskala srca udeležencev. Pevski zbor Krakovo-Trnovo je zapel več žalnih pesmi, da so lesketale solze v očeh vseh. Sodrug Skuk in sodružica Skukova sta recitirala Seliškoarjevo: »Črna mati«, Mile Klopčičevo: »Moj oče« in Starogorskega za ta večer napisano pesnatev »137«.

Predsednik Delavske zbornice s. Sedej pa je govoril v glavnem o zahtevah delavstva in rudarjev posebej, ter opisal tragedijo. Govor se glasi:

Cenjene sodružice in sodrugil!

21. aprila 1934 ob 13. uri je 137 človeških življenj podleglo v borbi za svoj obstoj. 137 rudarjev-trpinov je padlo na fronti dela. 137 sodrugov mučnikov je žrtvovalo svoje življenje v boju za kruh svojim rodbinam.

236 otrok tužuje nad preranimi grobovi očetov, nad tragično izgubo svojih hranilcev. 107 žen-vdov po svojih možeh.

Dan za dnevom, mesec za mesecem, leto za letom so se spuščali ti junaki dela v globoke rove, v temne ulice premoga in trgali iz črnih sten plut za plustjo — zlato za gospodarje — sebi boren kos kruha. Povsod in vedno na vsakem koraku, za vsakim udarcem je prežala smrt. Vedli so ti mučeniki, da je tam doli, globoko v srcu zemlje, nevarnost — da v onih brizorničnih črnih rovih tava smrt. Toda vedli so tudi, da tam gori na zemlji, čaka žena na moža, čakajo otroci na očeta, ki naj jim prinese iz rova težko prisluženi kruh. Kljubovali so vsem nevarnostim, junaško in neustrašeno so vršili svojo dolžnost na naporni fronti Dela.

In tudi 21. aprila so zapeli v njihovih žuljavih rokah krampi bojno pesem rudarjev, ne sluteč, da pojejo sebi pesem smrti, da kopljejo sebi mučeniški grob.

In takrat se je zgodilo. Ob 13. uri so se zatuhle stene, po rovih je zabobnelo — ob kriku groze in smrti je ugasnilo 137 življenj. Trpljenja in grozote žrtev te strašne eksplozije ni mogoče popisati.

Rudarski Kakanj se je spremenil v mesto smrti.

Sodružice in sodrugil! Pozivljam Vas, da vstanete in z molkom počastite spomin junaških žrtv Dela. (Vsi so vstali). Hvala Vam.

Ob tej priliki — ko so grobovi še sveži — ko solze vdov in sirot še niso usahnile, je naša sodružica in socialistična dolžnost, da opozorimo

ponovno — z največjim povdankom — vse in vsakoogar na strašen položaj naših rudarjev. Dolžni smo vsem onim padlim, dolžni smo njihovim ženam in otrokom, dolžni smo vsem ostalim rudarjem, ki se še bore za vsakdanji kruh in končno vsenu delovnemu ljudstvu, da obnovimo naše zahteve po temeljitem in vsestranskem izboljšanju soc. zavarovanja v splošnem in posebej še za rudarje. Naj bo ta strahovita nesreča resen memento vsem odločujočim činiteljem. Napravite konec obupnemu stanju rudarskega delavstva, omogočite mu da bo delal, dajte mu, da bo zaslužil cel kos kruha, zavarujte mu starost, da bo v miru jedel zasluženi kruh, zavarujte jim žene in otroke, da bodo ob smrti moža in očeta mirno zrlji v bodočnost.

Prva naša zahteva pa mora biti, da se omogoči življenski obstoj vsem vdovam in sirotam Kakanjskih žrtv iz državnih sredstev. Mi vemo iz izkušenj, da rudar ne bo zmožal stalno pomagati, da je sedaj sicer v pričo grozovitosti te nesreče briga za usodo zapuščenih družin — toda vemo tudi, da vsled brezposelnosti in mizernih mezd to zanimanje ne bo moglo biti trajno in da bodo žrtve pogubljene. Zato je dolžnost države, da to uredi.

Nadalje zahtevamo, da se preglejajo vsi rudniki glede varnostnih naprav. Sestanejo naj se komisije iz predstavnikov države, inspekcij dela, Del. zbornice in rudarskih organi-

zacij. Te komisije naj temeljito in vestno izvrše svoje delo in prepričan sem, da bodo marsikje potrebne velike remedure. Uprave premogovnikov treba prisiliti, da cenijo življenje rudarjev in ga zavarujejo do skrajnih meja. Ako izkoriščajo najmodernejše tehniške naprave za povzdigo produkcije in profita, morajo žrtvovati iz dobičkov tudi sredstva za varnostne naprave!

Mi smo vedno in povsod povdarjali da je naše rudarsko in penzijsko zavarovanje nezadostno. Po pravilniku o rudarskem zavarovanju mora biti rudar dve tretjini nesposoben za delo, ako hoče dobiti pokojnino. Izven tega ima pravico samo takrat na pokojnino, ako je dosegel 60. leto starosti in ako je delal v rudniku 35 let in bil nepretrgoma polnopravni član blagajne. Redki so poedinci, ki dosežejo te pravice. Kajti rudarjevo življenje je težko in naporno, polno nevarnosti in brezposelnosti. Plačan je mizerno slabo ali sploh nič za njegovo delo. In koga ne pobere tuberkuloza, koga ne zaduše plini in ubijejo eksplozije, tega čaka pokojnina, ki ni sploh pokojnina. Pravilnik mora biti izboljšan. Priznati je treba rudarju pokojnino že po 20. letih brez obzira na starost. Pokojnino naj dobi vsak, ki postane vsled dela ali bolezni nesposoben za delo.

Invalidnina naj se prizna in onemogoči zloraba, da ga pošljejo na lažja dela, rudnik ga pa odkloni in s tem izgubi pravico do invalidnine.

Plače direktorjev in upravnih svetnikov se naj znižajo, da bodo lahko rudarske mezde boljše.

Enkrat moramo spregovoriti odkrito in jasno besedo na naslov odločujočih činiteljev: odpravite že enkrat te krivice, ki se gode rudarskemu delavstvu. Uredite delovni čas tako, da bodo vsi rudarji zaposleni, pa prištedite ta denar pri direktorjih in upravnih svetnikih, katerih eksistenčni minimum se pričinja pri 50.000 Din Ako je bilo dovolj poguma, da se je nož štednje zarezal globoko v meso stotisočev delavstva in uradništva, treba bo najti poguma, pregledati in zreducirati dohodke onih desetkov, ki jim je danes kriza konjunktura. To bi bila sveta državljanska dolžnost napram večini državljanov in napram državi.

Sodružice in sodrugil! Žrtve so pokopane. Ob odprtih grobovih so se poslovili od njih predstavniki delavstva, vlade in rudnika. Mi proslavljam njihovo spomin danes. Toda najlepši spomenik postavimo našim padlim sodrugom takrat, ako strnemo naše organizacijske vrste v eno močeno falango in dosežemo izboljšanje položaja rudarjev in ostalega delavstva.

V naši soc. zavednosti, v naših soc. organizacijah je Ona sila, ki si bo priborila pot do osvoboditve.

Slava padlim borcem!
Živel socializem!

Po komemoraciji so se razhajali udeleženci s trdno voljo v srcu delati še bolj vztrajno na polju proletarske solidarnosti in zahtevati povsod in pri vsaki priliki:

1. Da se čimprej zakoniti enoten rudarski zakon za vso državo, sloneč na temeljih socialnega prava sodobnega človeka in na temeljih znanih stvenih izkušenj sodobne tehnike in geologije.

2. Da se s tem v zvezi izdajo novi rudarsko-policijski predpisi za vso državo enotni in za posamezne vrste premoža in načina dela primerni in odgovarjajoči.

3. Da morajo biti v rudarskem zakonu določila o teoretični izobrazbi rudarjev.

4. Da se mora z zakonom uveljaviti nepristranska in neodvisna kontrola rudniških naprav nad in pod zemljo. Na to kontrolo pa podjetje ne sme imeti nobenega vpliva in bi se naj delila na dva dela in sicer:

a) na obratu, obratna kontrola in b) splošna za vse rudnike dotične banovine.

Prva bi naj, kakor že povedano, obstojala v obratu iz 2 do 5 najizkušenejših rudarjev, katere je predhodno rudarska komisija tozadevno preizkusila in potrdila.

Splošna pa iz enega predstavnika državne oblasti, enega od rudarske oblasti in enega zastopnika delavstva, katerega si delavstvo neodvisno po svobodnem prevdaru samo izvoli.

Starogorski:

137

V črnih rudnikih in mrkih elementi so zdvijali...
strašno, besno razsajali
in z rudarji — četo celo —
krvoločno poigrali,
zadušili, zakopali,
razmrcvarili v komade...

A tam zunaj, v borni koči
dete drobno, hčerka mila
očka se je veselila;
ga čakala, da bi prišel
— res, utrujen in oznojen —
z dela brž domov iz rovov —
ter vesel, in z roko toplo,
vso žuljavo in okorno
jo pobožal bi in gladil,
spraveval jo, gledal, hvalil,
da ji srček v prsih vedro
in poskočno pel bo, vriskal:

»Očka dragi, ljubi očka,
ti moj očka velik, dober,
rada, rada te imam —
mama, glej, že pogrnila,
bo s kosilom pogostila —
hitro, hitro... sedi tam!«

Vendar hčerka gleda, čaka...
Stenska ura tikataka —
Očka pa še ni domov.
Izprašuje, gleda, čaka:

»Kje je očka tako dolgo?
Kje se neki je zamudil?
Nikdar ni še tako storil...
Reci, mama, kaj je vendar? —
Moral že doma bi biti! —
Ni se moglo kaj zgoditi!«

Tak sprašuje, gleda, čaka
otročičkov sto in sto,
mamicam plašno v oko
gleda, čaka, čaka, čaka...

Prvi maj — delavski praznik

Skromen je bil na videz ta naš delavski praznik, Prvi maj, revija delavske zavednosti in moči v Sloveniji. Na zunaj skromen, zakaj manifestacije, prijateljski sestanki, praznično razpoloženje ni bilo določeno, delavskim godbam — da bi se da bi igrale budnice, da bi šle z zvonečimi koračnicami na izlete.

Ali v srcih v mislih pa je bil leto Prvi maj tako lep, tako svečan, tako prisrčen vsepovsod, kakor morda malokdaj.

Tovarne so stale, skupine delavcev so šle v prosto naravo na izlete v razne kraje. Skupnost, družabnost, solidarnost so bile spoštovane v največji meri. Mnogo je kolektivnih pogodb, ki določajo praznovanje prvega maja in teh določb so se delavci povsod držali.

Kako je v tem pogledu pri nas?

Primerov s predvojno dobo za cel naš teritorij ne moremo podati. Tudi mislimo, da je pri nas vojnega dobičkarstva manj in da ga je inflacija uničila, tako da bi ti primeri ne povedali mnogo. Zanimivejša pa je primerjava med leti 1929 in 1934. Vzemimo, da smo imeli leta 1929 20 milijard privatnih dolgov in 30 milijard državnih, skoro izključno v inozemstvu najetih dolgov. Če so padle vse cene za 37½%, bi se povečala vsled naraščanja denarne vrednosti naša zadolžitve za celih 18 milijard dinarjev, to je skoro za dva državna budžeta v obsegu zadnjih let, ter za toliko, kolikor bi prejelo jugoslovansko industrijsko in obrtno delavstvo na mezdah v petih letih. Deflacija pa se pri nas ni začela šele 1929, temveč že leta 1925! Kako majhna je napram temu razsipanju v velikem, na katerega se kot vestni dolžniki v interesu našega kredita niti prav pokazati ne upamo, vsa ona štednja, ki jo v našem budžetiranju s tolikim trudom izvajamo! Je zadnji vzrok, zakaj v mnogih slučajih stanarine ne morejo slediti padanju cen in zakaj mnogo podjetij ne more najti finančnega ravnovesja. Prilagoditev dolgov novemu nivoju je problem, ki danes ni aktualen samo za kmete, temveč za vse sloje. Ako se ta prilagoditev ne bo drugače izvedla, jo bodo marsikje težki pretresljaji pač nasiloma izvedli, odnosno so jo že.

Inflacija, deflacija.

V očigled podobnim dejstvom je postavil v Ameriki predsednik Roosevelt parolo: treba je zagrabit stvar na eni strani z valutne strani in dati dolarju kupno moč z l. 1926, da se bodo povrnilo odnosi med upniki in dolžniki vsaj na takratni nivo in popravila

Ali v rudnikih tam mrkih,
v rovih ozkih, neokretnih,
tresk in grom in — oj, strahota —
stresla vsa se je planota.
Plin in zemlja, voda, bruna
in telesa vseh rudarjev,
ki pod zemljo v tistih rovih
so kopali, vojevali,
da kos kruha sinku, hčerki,
ženi ljubljani bi dali,
so zmečkani v eno samo
strašno gmoto, vse krvavo...

Kdo vam, ženam ovdovelim,
vam sirotam nežnim, bednim,
materam že osivelim
zdaj bo kruha košček rezal?
Kdo vas, otročički, božal,
solze brisal, skrb odganjal
in v boleznih vas tolažil,
pot v življenje gladil, klesal?
Tisto, kar očete gnalo, —
da so kakor krti rili
v rovih starih, vse nevarnih,
slabo le zavarovanih,
kjer kopali, tvorili
pač bogastva cele kupe
drugim, ki so jih kupili,
sebi, svojim pa služili
kruha skromen le grizljajček —
Mamon bog — ime poznano —
jih je bilo pogoltnilo...

Eh, sirote, otročički,
žene ve, zdaj ovdovele,
matere, vse osivele — — —
Mamon-bog še gospodarji
in zahteva žrtve ljudske...
Njemu ni do bede vaše. — — —
Z njo redi se in šopiri. — — —
Vendar proč solze pekoče! —
Kvišku glave! — Voljo v srca! —
Bol, četudi neutošna,
naj simbol bo novi zarji,
ki od vseh strani že svita!

Mi pa vsi, ki tukaj zbrani
v duhu, s srcem, vsi smo z vami!

(Recitirano na komemoraciji v soboto, dne
5. V. 1934 v Ljubljani)

tranjem spoznavanju proletarske veličine in moči.

Pozdrav Vam vsem, sodružice in sodrugji od Strokovne komisije za Slovenijo za Vašo delo in duševni poglobitvi na praznik Prvega maja 1934.

Naredba o odpiranju in zapiranju trgovin in obratov

Banska uprava dravske banovine je izdelala projekt »Naredbe o odpiranju in zapiranju trgovin in obratov«.

V tem projektu je člen, ki se tiče nedeljskega počitka brivskih, frizerskih, lasuljarskih itd. obratovalnic ter jim hoče predpisati delo tudi ob nedeljah.

Ker pa je 90 odst. brivskih mojstrov mož na mestu in so tudi za nedeljski počitek, ker so pomočniki in pomočnice na mejdanu za nedeljski počitek, pričakujemo, da bo naredba upoštevala veliko večino in predpisala nedeljski počitek.

Člen 18. naredbe pa govori o nedeljskem in nočnem počitku pekarn. Pričeti se sme ob 3. uri, skupno delo pa ob 4. uri.

To zahtevajo vsi pekovski pomočniki vsepovsod in tudi velika večina pekovskih mojstrov.

Zato mora naredba biti takšna, kakor zahteva večina delojemalcev in delodajalcev.

Prihod direktorja mednarodnega biroja dela v Jugoslavijo

Ta teden je prišel v Jugoslavijo na službeni obisk direktor mednarodnega biroja dela. Njegova dolžnost je, da je v pismenih in osebnih zvezah z vladami držav, ki so vključene v Društvo narodov, in da skrbi, da se dolžnosti, ki so jih vzele države članice, tudi uvažujejo in izvršujejo.

Mi pozdravljamo prihod direktorja mednarodnega biroja dela v Jugoslavijo in želimo, da se informira in si ogleda, v kolikor so ratificirane konvencije Biroja dela in v kolikor se faktično izvršujejo. Posebno bi ga opozorili, kako in v kolikor se uvažuje osnovni Ustav dela, ki obsega tiste delavske minimalne pravice, ki so v njem zapisane in za države in vlade članice Društva narodov obvezne.

Pristopajte k Cankarjevi družbi!

Filip Uratnik:

Delavstvo in gospodarska kriza

Oni pa so vlagali silne nove akumulacije kapitala v investicije, ki naj bi služile potrebam relativno obubožanih množic. Te množice pa tega, kar nove naprave lahko proizvajajo ne morejo kupiti. Zato so bile povojne investicije pogrešne. V tem je jedro sedanje krize.

Vsled tega — povdarjam, da le s stališča danih lastninskih odnosov — pogrešnega investiranja, je prišlo do tega, kar imenujemo danes nadprodukcijo. Ker je bilo predmetov na trgu več, kakor kupcev, so začele cene padati, farme in tovarne pa slabo obratovati. Ko je spekulacija pogreško pri investicijah zaslutila, so padle tudi akcije in cene produkcijskih naprav. V tem obstoja znani zlom nujorške efektne borze, ki je otvoril sedanjo krizo. Finančni kapital pa se skuša obdržati, vsaj kjer gre za posojila, v kljub krizi, na stari višini. To v kljub silnemu padcu cen. Vsled padanja cen in držeč se nominalnih donosov bi hotel dejansko še porasti. Na teh nasprotjih boluje sedanji svet.

Naslednja ilustracija naj nam to še konkretnje pojasni. V Ameriki je zrušila hiperprodukcija cene efektov in potrošnih vrednot pod predvojno nivo. Medtem pa so se povečale hipoteke od 37 milijard v letu 1913 na 130 milijard v letu 1933, kratkoročne zadolžitve pa v istem razdobju od 55 milijard na 175 milijard dolarjev!

po deflaciji nastala škoda. Na drugi strani pa prepričati, da ne pride več do kopičenja premoženj, ki je vse to povzročilo. Zato je treba rentabilitetne račune podjetij kontrolirati. Denarju je treba vrniti nekdanji odnos do blagovnih cen. Cene se da dvigniti najlažje s posojili in velikimi novimi zaposlitvami, ki morajo dvigniti mezni iznos. Pri nas smo problem z razdolžitvijo kmetov le delno in na zelo kompliciran način načeli. Zelo verjetno je, da je tudi ta rešitev le provizorij, ker dolžniki še visokih amortizacijskih rokov čez par let ne bomo zmogli. Nadalnje padanje cen in naraščanje borznih tečajev naše valute bi nas spravilo čez noč še ob te rezultate sanacije. Pri tem pa smo popolnoma prezrli, da stoji pred istimi problemi tudi mestno gospodarstvo in da ubija polovično izvedena, neobičajno ostra deflacija tudi vse mestno gospodarstvo enako kot podeželsko ter da spravlja zlasti delavce in nameščence v težak položaj.

Delavstvo in nameščentstvo je zato po pravici vznemirjeno, če se razumeva vpricho vseh teh dejstev pod izrazom stalnost denarne vrednosti, običajno le stalni odnos do tujih valut, ne pa na stalni odnos do blagovnih cen.

V tem drugem smislu je o stalnosti naše valute težko govoriti, če so padle v dveh letih cene skoro za 40%.

Taka gledanja so glavni vzrok, da v borbo proti krizi ne moremo niti našim silam odgovarjajoče poseči in da je usoda brezposelnih pri nas tako težka.

Vprašali boste:
Kaj se mora v očigled vsemu temu v borbi s krizo ukreniti?

(Dalje prihodnjic)

Komemoracije

naših organizacij in podružnic po vsej Sloveniji v spomin žrtvam rudniške katastrofe v Kaknju in junakom Dela so se vršile povsod z žalnimi sejami, žalnimi zborovanji, prireditvami, odkoder so bile poslano sozalne brzojavke na Savez rudarskih radnika Jugoslavije, podružnica Kakanj, Ujed. Rad. Sindikalnemu Savezu Jugoslavije v Beograd pa re-

solucije z zahtevami po rudarskem in sploh delavskem zavarovanju za starost, onemoglost, brezposelnost in smrt.

Enako so se vršile komemoracije po vsej Jugoslaviji in povsod je delavstvo izkazalo svoje sožalje, svojo strnjeno in postavilo enake zahteve.

Sličice iz Vajeniškega doma v Ljubljani

Pretekli teden je sklicala Strokovna komisija zborovanje vajencev v dvorani Delavske zbornice z dnevnim redom: Strokovno obrtno nadaljevalne šole. Gotovim gospodom, ki vedre in oblačijo v Vajeniškem domu ni bilo po volji, da se je nekaj vajencev, ki stanujejo v tem domu in seveda za oskrbo redno plačujejo 350 Din mesečno, udeležilo tega zborovanja ter so takoj izvajali represalije: poklicali so dva, ki so ju smatrali za »kolovodji«, ki sta drugo zapeljala, da so šli na zborovanje ter so jima odpovedali preskrbo v Vajeniškem domu z nalogom, da se morata izseliti.

Vzgojne metode v Vajeniškem domu so zelo moderne ter je priporočati, da starši zaupajo svoje otroke tako modernim vzgojiteljem. Na mehuru bolan vajenec je bil

deležen teh vzgojnih metod znanega krojaškega mojstra in nekega občinskega svetovalca. Skupno z upravnikom sta ta dva gospoda napodila učence iz hodnika na dvorišče, dotičnega bolnega vajenca pa peljala v sobo, ga ozmerjala, ker je pomočil posteljo, na kar mu je eden gospod vrgel čeko na glavo, drugi pa jga je začel s pasom »zdraviti«. Proti tem zdravstvenim metodam so dijaki, ki so bili na hodniku, protestirali, na kar se jim je zagrozilo, da če hočejo, bodo še njih nabili. Prizadeti vajenec je bil na to odpuščen iz Vajeniškega doma.

Metodam v Vajeniškem domu bomo posvetili še več pažnje ter poskrbeli, da bodo srednjeveške metode prenehale, gospode mojstre, ki se pa s takimi metodami ukvarjajo, pa bomo priporočali občinstvu, da jih bo znalo upoštevati.

STROKOVNI VESTNIK

KOVINARJI

Kolektivna pogodba na Jesenicah podpisana

Velik uspeh jeseniškega delavstva

Po celotedenskih pogajanjih od našega zadnjega poročila je prišla kolektivna pogodba na Jesenicah res h koncu. Do srede tedna so se vršile še končne razprave po obratih, v kolikor niso bile že prej zaključene, zatem pa se je prešlo k razpravam o 19 spornih točkah, med katerimi jih je bila večina rešenih v prihodnjih dveh dneh, tako da sta v sredo, dne 25. m. m. nerešeni samo še dve točki: čl. 16 zaradi izjemnih popustov na mezdah in doba trajanja pogodbe. Tudi prva točka je bila med tem prvih dni rešena in ostal je le še spor: kako dolgo naj traja pogodba? Eno leto ali šest mesecev in mesec dni odpoved ali mesec dni in 14 dni odpovedi? Delavstvo je hotelo prvo, tovarna drugo, tretje je bilo kompromis. Zaupniki so zborovali in posvetovanja so se vršila skoro noč in dan. Delavstvo je bilo vznemirjeno, tako da je bilo treba samo ene besede. Kdo jo je vrgel v smodnik, ni še točno ugotovljeno, vršilo se je posvetovanje in v petek je stala ob 9. uri dopoldne vsa tovarna na Sa ri. Zatem je ustavil še Javornik in delo je počivalo povsod. Delavstvo je šlo pred glavno tovarniško pisarno na dvorišče, da zahteva razčistitve. Delavski zaupniki so bili nad vse presenečeni, dokazali so delavcem, da

nima ustavitve dela nikakega smisla in delavstvo se je vrnilo spet na delo. Seveda se je s tem situacija poostrišla in dovolj dela so imeli zaupniki, da so vse izravnali. Pogajanja se v petek niso zaključila, toda v soboto dopoldne se je delavstvo zedinilo s tovarno na odpovedno dobo šestih mesecev z odpovedno dobo šestih tednov in odpovedno možnostjo vedno samo koncem meseca. In zatem je bil podpisan od vseh treh delavskih strokovnih organizacij in zastopnikov podjetja kakor tudi od glavnih zaupnikov končni zapisnik za kolektivno pogodbo, ki pa se bo tehnično še izdelala na čisto in zatem dala v tisk.

Borba je končana! Vsakdo bo vprašal kako? »Zelo dobro«, lahko odgovorimo. Tovarna je 2. marca t. l. zahtevala 10—30% znižanje mezd, redukcije delavstva in še celo vrsto neugodnih določil. In dosegla je? Ničesar! Povsem ničesar. Nasprotno je pa delavstvo doseglo povišanje mezd v mnogokaterih obratih, zlasti v žični valjarni, v mehanični delavnici, na Javorniku, pri ekonomatu itd. itd., drugje je dobilo razne deputate (dežne plašče, usnjene predpasnike), izboljšale so se splošne določbe in še cela vrsta stvari v pogodbi. Z m a g a je t u. Dvomesечna borba je rodila sadove, delavska disciplina jih je požela. Jeseniško delavstvo je zaključilo svojo borbo in se bo zdaj odpočilo od naporov in stalnih razburjanj. Ne bo se pa odpočilo in tudi ne bo

smelo popustiti pri organizacijskem delu, pri obujanju razredne zavesti in pri izpolnjevanju organizacijskega sestava. Kajti kolektivna pogodba je podpisana — in ni slaba. Vendar vsi se zavedamo, da bo veljala samo toliko, kolikor bo borbenosti in moči v delavstvu, ki naj mu služi in ki naj se bori zanjo. In doba sedmih in pol mesecev preteče hitro. Kmalu bo treba znova v boj, ki bo — kdo ve, če ne še težji. Zaradi tega je treba zanj pričetki brusiti meče že zdaj — meče duha, meče zavednosti, meče strjenih vrst pri borbi za lastne pravice.

V soboto zvečer je obravnaval vsa stvar članski sestanek, v nedeljo pa 11. javni shod, ki je bil zaenkrat zaključni shod te velike borbe. Vse, kar so ukrenili zaupniki, je bilo odobreno in potrjeno od delavstva.

Po borbi si vsakdo ogleda rezultate zmage. Tudi mi si bomo prihodnjič podali bilanco borbe, da bo vse jugoslovansko delavstvo videlo, kaj vse je treba storiti, da se taka velika zmaga doseže in kaj je mogoče doseči s takimi napori. Ogledali si bomo še tudi slučaj Vister in morda še kaj. Danes pa naj jugoslovansko delavstvo in vsa javnost ve, da so na Jesenicah še delavci, ki znajo braniti svoje pravice in ki vedo, da je treba za pošteno delo tudi poštenega plačila.

Jeseniške

Delo je počivalo na Prvega maja na Jesenicah popolnoma. Delavstvo KID ima Prvi maj kot praznik v kolektivni pogodbi in ga ne da nikomur. Tako sicer še ni z nameščenci, ki so pod okriljem žolnih organizacij na Prvega maja prav vsi pridno delali... Tudi posamezni obrtniki so dali svojemu delavstvu prosto. Zadržane prodajne so bile zaprte, ne pa vse zasebne, kajti vsi trgovci ne znajo počastiti velikega praznika svojih odjemalcev... Delavstvo je hotelo ta svoj praznik proslaviti s skupno zabavo zmage pri pogajanjih.

Preklical svoje dovoljenje tudi še oni, ki ga je prvotno dal. Godba kovinarjev je čakala v uniformah na budnico od 4. ure zjutraj do 11. ure dopoldne. Ko vse to ni šlo, je delavstvo pohitelo v lepo naravo, kjer je naravnost krasen dan dal priložnost obujati spomine na SVOBODO, ki jo je narava nudila vsem, ki so si jo pa ljudje sami. Dan je prešel v redu, dal je pa ljudem mnogo novihkušenj in spoznanja, da bo in more biti Osvoboditev delavstva le delo njega samega.

SKUPNO SODELOVANJE DELAVSKIH ORGANIZACIJ

Po raznih meščanskih listih, ki bi radi svojim strokovnim organizacijam pripomogli do vpliva, čitamo pozive k skupnemu sodelovanju strokovnih organizacij in to z namenom, da naj bi obstojala samo ena strokovna organizacija. Pisci imajo namreč vedno edino željo, da naj se ostali dve strokovni organizaciji razpustita, njegova pa naj ostane. Ker ne morejo namreč napredovati v svobodnem tekmovanju z ostalimi organizacijami, menijo uspeti na ta, direktno ali indirektno nasilen način. Pri vsem tem radi kažejo nekateri pisci na jeseniški vzgled. Toda — če naj jih razumemo v onem smislu — v katerem pišejo, potem jeseniškega vzgleda ne poznajo. Na Jesenicah obstojajo in delujejo tri strokovne organizacije, ki napredujejo ali nazadujejo v neoviranem svobodnem tekmovanju in merjenju sil. Seveda, če je napad na delavstvo, ki ga dejansko predstavljajo vse tri, tedaj se pač

zavedajo vse organizacije, da je treba skupno odbiti skupnega nasprotnika in gredo v skupni frontki k skupnemu napadu ali v skupno obrambo. To je menda povsem jasno in samoposebi umljivo. Seveda morajo biti kot pogoj tudi medsebojno razumevanje, medsebojna disciplina in medsebojni sporazum. Vendar se tak sporazum ne napravi s kakimi dogovori, marveč kar via facti — torej z dejstvom kot takim, predvsem z medsebojno izkrenostjo. Skupni boj vodijo vsi trije predsedniki skupno, toda pod vrhovnim vodstvom najmočnejše organizacije — in pod kontrolo, dogovorno in odgovorno vsemu članstvu. Ko boj neha in je bitka dobljena, obračunajo vse tri organizacije ev. še med seboj nerazčiščene stvari, potem gredo vsaka k svojim posebnim nalogam. To je mogoče menda povsod, kjer to le delavstvo hoče in kjer so ostale organizacije pripravljene za to. Naše organizacije tega še niso nikdar odbijale. Tak je jeseniški slučaj, katerega predpogoj pa sta medsebojna iskrenost in izbegavanje vsake zahrbtnosti od katerekoli stranke sodelujočih. V splošnem bi pa mi dejali samo to-le: Če danes, zlasti narodni, tako propagirajo eno samo strokovno organizacijo, ZAKAJ SO PA SVOJE ORGANIZACIJE SPOLOH USTVARJALI? Saj je vendar zgodovinsko ugotovljeno, da so bile svobodne marksistične organizacije prve strokovne organizacije. Šele zatem so prišle krščansko-socialne, in potem šele po dolgih letih »narodne«. Saj je delavstvo že tedaj dejalo: Kaj pa je tebe treba bilo? In »narodni«, ki danes to spet žele, so najbrž spoznali, da jih ni bilo prav nič treba in bi radi popravili ta greh, ko so delavstvo razcepili pred 25. leti v še eno skupino. Pridite tja, kjer se je delavstvo borilo že pred Vašim rojstvom, pa bo vsa stvar urejena sama po sebi. Če ne, niste iskreni niti nimate poštenih ciljev in namenov!

Pot v življenje.

Ruski filmi so bili za delavstvo in sploh vse občinstvo že od nekdaj privlačni. Ruska duša je nekaj nam odgovarjajočega — in zaradi tega so tudi ruski filmi, zlasti razne drame, za nas tako privlačni. Toda ruski proletarski film, ki je nastopil svojo zmagovito pot v svet, pa v vsem nadkrijuje oni stari meščanski, ruski film. Tudi k nam je prišel. Zal ne sicer več v svoji prvotni obliki, vendar še vedno svojski, tako da nam kaže vse odlike nove dobe in nove umetnosti, ki jo gradi ruski proletarijat. Zlasti prvi ruski sovjetski film »Pot v življenje«, ki je prišel zdaj k nam, kaže vse te odlike. Je to 100% zvočni velefilm, izdelan v novi Rusiji, z ruskim petjem in z ruskimi balalajkami. Film obravnava vzgojni problem, problem, ki je morda nanj revolucija naletela najprej. »Brezprizorni« igrajo glavne vloge. To je mladina, ki je brez staršev, in brez nadzorstva tavala po ulicah in strahovala občinstvo. To mladino je bilo treba poloviti in vzgojiti za tvorne in celokupnosti (kolektivni) službe ljudi. Ruska sovjetska vlada je šla na delo — kako lepo je vse to orisano v filmu! — in je to mladino privedla k vzornemu delu, k gradbi železnice itd. Mladina je bila rešena, in namesto kaznilnic, namesto banditstva in zločinstva, je nastal iz nje koristen kolektiv. Ta neprekosljivi film, res pravo filmsko čudo, bo predvajal od četrta, dne 10. t. m. do nedelje, dne 13. t. m. Kino »RADIO« na Jesenicah poleg Delavskega doma. Vsak dan ob 8. uri zvečer, v nedeljo tudi ob 3. uri popoldne. Vsakomu bo nad vse žal, kdor si tega filma ne bo ogledal. Pohitite vsi in ne zamudite te redke prilike.

»Rudnik v plamenih« na Jesenicah.

Zadnjič smo javili, da bo jeseniški Kino »RADIO« predvajal o prvem našu filmu »Rudnik v plamenih«. Vendar se to ni zgodilo. Medtem je nastala ona strašna nesreča v Kaknju in film — ki kaže enako nesrečo — je pridržalo ministrstvo za predavanje v Beogradu v korist žrtvam po herojih dela. Jesenicam je bil zaradi tega film odvzet. Dejstvo, da je ministrstvo film za-

Za leto 1935 bo izdala Cankarjeva družba svojim članom sledeče knjige

1. KOLEDAR

pestre vsebine z aktualnimi članki, poročili, novimi socialnimi zgodbami, humorističnimi črticami, raznimi zanimivostmi in lepimi slikami

2. in 3. Beerovo ZGODOVINO SOCIALIZMA IN SOCIALNIH BOJEV

To je najboljša zgodovinsko delo o tem predmetu, kar je bilo do sedaj napisanik. Oprt na skrben študij virov in dolgoletno zbiranje gradiva, oriše pisatelj velika socialna gibanja in njihove voditelje od začetka človeške zgodovine do današnjih dni. Delo je pisano poljudno, da se čita skoro kot napet zgodovinski roman in tako pregledno, da vsebuje na dobrih 500 straneh vso zgodovino človeške borbe za obstoj in napredek.

Letos bomo izdali dve knjigi. Druge prihodnje leto. Kdor hoče imeti celotno zgodovino, naj se torej letos naroči na naše knjige!

V prvi knjigi nam pisatelj razloži razmere v stari Palestini, razvoj stare špartanske države, usodo atenske republike, socialne boje v stari Grčiji, velike mislece Platona, Aristotela i. dr. Popolnoma z novo lučjo

osvetli staro rimsko zgodovino, boje plebejcev in patricijev, reformatorske poskuse Grakhov in Katiline, vstajo Špartaka, značilnost rimske politike itd.

V drugi knjigi nam odkrije prave korenine, iz katerih je zraslo prakršćanstvo, življenje in pomen Kristusa, duh prakršćanstva in prvih cerkvenih očetov in propad antičnega Rima. Nato nam oriše srednji vek, cerkvene učenjake: Tomaža Akvinskega in druge, razne verske sekte, med njimi tudi jugoslovanske bogomile, inkvizicijo, boj med papeštvom in posvetno oblastjo itd. Vsa ta snov je obdelana s stališča historičnega materializma. Tudi tisti, ki je guli srednješolske klopi, bo spoznal iz te knjige, da so ga učili sicer mnogo letnic in imen, da pa prave zgodovine niti poznal ni.

4. Pavel Nizovoj: OCEAN

najboljši ruski roman o življenju in boju naseljencev na severnih ruskih otokih. Opis otroka, ki umira na škorbuto v materinem naročju, medtem ko zunaj divja snežni vihar, v katerem je šel oče iskat zdravila zanj. Oris boja človeka za ženo, herojske borbe s strašnimi prirodnimi silami — vsi ti prizori skoraj nimajo primere v svetovni literaturi. Ta knjiga visoke literarne vrednosti se čita napeto kot senzacionalen pustolovski roman.

Tako bo letošnja izdaja knjig Cankarjeve družbe najboljša od njenega obstoja sem. Vsaka posamezna knjiga je vredna več nego 20.— Din, vsaka od teh knjig je vredna, da se človek naroči na njo. Celotna kolekcija prekaša programe sličnih naših književnih družb.

Delavci in nameščenci, intelektualci in študenti, vsi prijatelji dobre in lepe knjige, postanite naročniki Cankarjeve družbe, če še niste, in poravnajte najpozneje do 1. julija 1934 20.— Din, da boste v jeseni dobili te 4 lepe knjige. Tiskali bomo letos le toliko knjig, kolikor bo naročnikov do 1. julija in se na kasnejša naročila ne bomo mogli ozirati. Kdor ne more takoj dati teh 20.— Din, naj si do 1. julija mesečno odtrga primerni znesek, izroči poverjeniku, ki ga potem do 1. julija pošlje Cankarjevi družbi.

Kdor torej hoče dobiti ta dragoceni knjižni dar, naj ne odlašaj. Če v tistem kraju ni poverjenika, naj piše po položnico, ali pa si jo sam kuoi ter napiše številko poštnočekovnega računa 13.703, Cankarjeva družba v Ljubljani, ter tako odpošlje malenkostni prispevek Din 20.— za 4 dragocene knjige, ali pa naj postane poverjenik in zbira tudi člane.

Pokažite to vabilo tudi svojemu znanцу in prijatelju, da postane tudi on član naše družbe. Prepričani, da to naše vabilo ne ostane brez odziva in da postanete član Cankarjeve družbe

Vas pozdravlja

CANKARJEVA DRUŽBA

Sodrug!

KUPIJTE IN ZAHTEVAJTE POVSOD KRUH IN PECIVO IZ
Delavska pekarna Mirko Curtila, Ljubljana
 POSTOJNSKA ULICA 11, DESNO. TELEFON 31-71.

Sodružice!

vzelo, že kaže kako velike vrednosti je ta film. Na Jesenicah se bo film vrtil nepreklicno o Binkoštih, to je od 18.—21. t. l. in zdaj je treba, da si film vsi sodrug! in vse delavstvo ogledajo. Seže na ta način bo razumelo težko delo naših rudarskih sodrugov in velike katastrofe, ki se dogajajo po svetu, kakor sta se n. pr. letos dogodile v Kaknju in Duchcovu na Češkem. Da vam ne bo žal! Prihodnji spored izvrstni češki protivoini film: Vojak Švejk!

RUDARJI

Strašna katastrofa v rudniku Kakanj

137 mrtvih in več težko ranjenih

V soboto, dne 21. aprila t. l., so se v stranskem rovu »Pope«, oddelek »Stara jama«, državnega rudnika Kakanj, srez Visoko v Bosni, vneli treskavi plini. Pri tem je bilo 137 rudarjev ubitih in več težko ranjenih.

Tako se glasi strašna vest, ki je prešinila ves svet o tragediji rudarjev v njihovem poklicu, ki se žal vedno pojavlja, enkrat tu, enkrat tam; enkrat v manjšem in drugič zopet v večjem obsegu. Vendar je obseg te katastrofe največji, kar jih beleži zgodovina rudarstva na Balkanskem polotoku.

Kako globoko je zadel ta grozna vest ves mednarodni proletarijat, in to predvsem mednarodno strokovno organizirane rudarje, je razvidno iz številnih žalnih brzojavk, ki so prišle na naslov Zveze rudarjev Jugoslavije v Zagorju in na Savez rudarskih radnika v Zenici. Med temi je med prvimi mednarodna rudarska zveza Bruselj, Zveza rudarjev Rumunije, Čehoslovaške, Belgije, Francije, Anglije in zveze nemških rudarjev Posarja.

Istotako je Zveza rudarjev Jugoslavije v Zagorju takoj odposlala podružnici Saveza rudarjev v Kakanju daljši sožalni brzojav v imenu slovenskih rudarjev, v katerem pošilja zadnje pozdrave žrtvam Dela ter najgloblje sožalje preostalim svojcem. — In zopet je človek-rudar v boju s podzemskimi silami, v boju za vsakdanji kruh podlegel. Ob velikem črnem grobu se trgajo srca od tuge nedolžnim otrokom, ženam, staršem in drugim, ki so zgubili z njimi svoje najdražje, in tudi nam, ki smo se čutili z njimi eno, kot pripadniki enega in istega razreda.

Slava žrtvam Dela!

Pred zakonom bi morali biti vsi enaki...

Pri nekem rudarskem podjetju v naši banovini se je zgodil slučaj, da je neki delavec, po prepričanju marksist, v polni veri, da pravilno postopa v interesu delavske stvari, med delovnim časom nekemu v delo novospregjetemu delavcu prigrvarjal, da naj nikar ne vstopi v narodno strokovno organizacijo, ker ako hoče pravilno braniti svoje interese, mora vstopiti v svobodno razredno strokovno organizacijo.

Nagovorjeni, ki je bil že prej enkrat zaposlen pri tem podjetju, in ve, katera organizacija je podjetniku simpatičnejša, je to takoj javil svojemu vodji oddelka in ta pa obratovodji. G. obratovodja je prizadetega delavca, ki je družinski oče, kaznoval za Din 15 in ga odstavil od njegovega akordnega dela, ter nastavljal pri delu z gospodsko dnino z izjavo, da je to najmilejša kazen, ki mu jo more dati. Če bi se pa hotel ravnati po predpisih »delovnega reda«, bi ga moral takoj odpustiti.

Tako. Čisto pravilno! Vemo in priznamo, da je med delom vsaka agitacija prepovedana. Poznamo predpise »delovnega reda«. Ne oporekamo kazni Din 15. Ali odločno pa protestiramo proti temu, da se je tega delavca od njegovega dela

odstavilo. Najodločneje pa protestiramo proti zapostavljenju pred zakonom. Zakaj, če bi se zakoni upoštevali za vse enako, potem bi moral biti ta obratovodja in velik del uradnikov, paznikov in drugih agitatorjev za nacionaliste že davno odpuščen.

Hočete z ene strani nepristranost v podjetju. Da, če hočete to doseči, potem jo morate tudi z druge strani izvesti. Ne kratite drugim pravico, katero si sami prisvajate. Zato protestiramo proti takemu postopanju in zahtevamo, da smo pred zakonom vsi enaki in bomo skrbeli, da bodo vsi enaki tudi v tem rudarskem podjetju.

SPLOŠNA DEL. STROKOVNA ZVEZA JUGOSLAVIJE

Ruše

Podružnica Splošne delavske strokovne zveze v Rušah je imela dne 29. aprila svoj redni občni zbor.

K prvi točki dnevnega reda je poročal s. Kreuch o položaju podružnice. Nato je s. Fürst podal tajniško in blagajniško poročilo in ss. Ditmajer in Tancer za kontrolo.

K drugi točki dnevnega reda se je oglašil centralni tajnik s. Jakomin iz Ljubljane ter nam je v kratkih obrisih podal sliko o delovanju naše centrale in o splošnem položaju delavstva v državi.

Tretja točka, volitev novega odbora. Po krajši debati se je članstvo izreklo se naprej za dosedanji odbor, sestojec iz edinstvenih članov.

Kljub mizernim časom, v katerih se danes nabaja delavstvo, se iz letnega poročila vidi, da je podružnica v porastu, te se je oklepa čim dalje več zavednih delavcev. Res je, da so sedaj takšni časi, da ni moč pričakovati velikih uspehov, a bliža se čas, ko bode organizacija stopila v ofenzivni boj. Takrat bode treba zrelin in odločnih bojevnikov. Zato le vkup, le vkup uboga gmajna.

LESNI DELAVCI

V nedeljo, dne 22. aprila t. l. se je vršil ustanovni občni zbor podružnice Osrednje-društva lesnih delavcev v št. Vidu nad Ljubljano. Udeležba je bila prav velika, kar znači, da so se šentviški mizarji počeli zanimati za njihov mizerni položaj. Kakor se vidi, je današnja mladina prišla do ideje, da je treba skupne borbe. Celih zadnjih 50 let se ni dalo priti v to trdnjavo, kljub temu, da so ljubljanski mizarji vedno skušali priti z njimi v stik. Danes, ko pod težo bremen hira tudi mizarški obrt, je pač razumljivo, da je najbolj prizadet pomočnik, ker vsa bremena skušajo pojetniki prevladati na delavce. Težka bo tu borba in naloga podružnice, da se upostavi red v posameznih delavnicah. Dosti je mojstrov, ki načajo delavcu priznati, da je enakopraven član družbe, mislijo, da je samo stroj, ki na dela podjetniku dobiček. Delovni čas se ne izvaja kot bi se moral. Pri nekaterih podjetnikih je v modi še 16-urni delovni dan. Seveda bo tu morala poseči oblast da se bo napravil red. Vendar, kjer ni tožnika, ni tudi sodnika. Zato mora organizacija biti krepka, polnoštevilna, da bo tožnik. Nekateri podjetniki pa so začeli pomočnikom, da jih takoj odpuste, če se bodo organizirali pri tej vrsti organizaciji. No, pa mislimo, da si bodo še premislili. Mi gremo v boj za pravice, ki nam po zakonu pripadajo. Naj mojstri, ki imajo isto svojo organizacijo, tam napravijo red, mi ga bomo že sami.

Na občnem zboru je podal poročilo centrale s. Bricelj ter apeliral na delavce, da naj se ne puste bežati ne z ene ne z druge strani. Zavedati se je treba, da je le v skupnosti moč, zato naj skušajo pripelati vse delavce v organizacijo, ker le na ta način bo možnost, da priboje izboljšanje mizernega položaja.

S. Štrukelj je podal sološni pregled delavstva po posameznih državah. Navajal je, da je današnja doba doba fašizma, ki se pojavlja v raznih državah. Tam, kjer imajo delavci močne strokovne organizacije, je tudi položaj delavstva boljši. Primerjal je Dansko, kako je tam že razvito združništvo, da sta tam delavec in kmet prav dobro organizirana in le to je pripomoček do tega razmerja. Delavec potrebuje izobrazbo, to mu nudijo težaji, knjižnice z dobrimi štivom ter delavski časopisi in pa revije. Priporoča, da naj delavci skušajo to uvajati med seboj, kjer le izobražen delavec je zmogel, da vodi delavski pokret.

Nato so sledile volitve podružničnega odbora ter so bili izvoljeni sledeči sodrug: Predsednik Čampa Adolf, podpredsednik Rovšnik Pavel, tajnik Čepelčnik Franc, blagajnik Šenk Franc. Odborniki: Tonkli Alojz, Rohberger Peter, Štibelj Miha, Pangos Ludvik. Namestniki: Krašer Miroslav, Verbič Dore, Pirc Ciril, Zorc Franc. Nadzorsvo: Trampuš Franc, Pipan Franc in Hudnik Anton.

Novi odbor si je nadel nalogo, da bo po svojih močeh skušal članstvo zadovoljiti, kar naj mu isto članstvo stoji na strani. Tako se je občni zbor zaključil ter je predsednik pozival vse na delo, vsi za enega, eden za vse.

Bodite pozdravljeni novi borci v naši sredi, za boj za naše pravice.

Brezposelni delavec N.

Lepo uspeli shod mariborskih lesnih delavcev

Dne 8. aprila t. l. se je vršil shod mariborskih lesnih delavcev v veliki dvorani Delavske zbornice, katerega se je udeležilo okrog 60 mizarskih pomočnikov.

Zborovanje je vodil s. Serap, ki je v jedrnatih besedah orisal mizerni položaj lesnega delavstva, ki trpi vsled velike brezposelnosti, maloštevilnim zaposlenim pomočnikom se pa stalno reducirajo urne mezde.

Po izvajanjih s. Čeha in g. Koterja, ki je omenil škodljiv vpliv tkzv. umazane konkurence in šušmarstva, kakor tudi konkurence s strani mariborske kaznilnice, so navzoči mizarski pomočniki izjavili, da delovanje Pomočniških odborov ne rodi nobenih uspehov in da se bo treba v bodoče boriti le v okviru močne svobodne strokovne organizacije.

Pred zaključitvijo zborovanja je bila prečitana in odposlana zadrugi mizarskih mojstrov v Mariboru sledeča resolucija:

Mariborski mizarski pomočniki, zbrani na shodu dne 8. aprila t. l. v Delavski zbornici v Mariboru, ugotavljajo:

1. V zadnjem času se opaža, da mizarški mojstri kakor tudi stavbni podjetniki stalno znižujejo že itak nizke plače mizarskih pomočnikov;
2. da delajo mizarski pomočniki po gotovih delavnicah po 12 do 14 ur na dan, medtem ko morajo zopet drugi pomočniki delno ali popolnoma brezposelni stradati;
3. da se kljub jasnim in točnim določilom obrtnega zakona in zakona o zaščiti delavcev nadure ne plačujejo s 50 odst. poviškom;
4. da je takozvana umazana konkurenca, ki se je poslužuje gotovi mojstri naše stroke, tudi glavni vzrok mizernemu stanju lesnega delavstva.

Ker odklanja lesno delavstvo namere mojstrov, da bi se zvalila vsa bremena današnje gospodarske krize na ramena delavstva, zato zahteva:

1. Da se potom primerne kolektivne pogodbe ustavi nadaljnje znižanje delavskih mezd;
2. da se striktno izvajajo zakonita določila o delovnem času in o plačevanju nadur;
3. da se skuša zatreti škodljivo umazano konkurenco na katerikoli način in da se naj poslužuje v boju proti podeželski konkurenci istih metod, ki so v rabi v Zagrebu;
4. da se z ozirom na veliko brezposelnost v mizarski stroki sprejemanje vajencev čimbolj omeji;
5. da se mojstrske izpite kakor tudi izdajanje novih obrtnih pravic omeji na skrajno potrebo in po resnični sposobnosti kandidatov.

BRIVCI

Brivski lokali in nedeljski počitek

Brivski pomočniki se že dolgo časa bore za obvezni nedeljski počitek in tudi velik del brivskih mojstrov je že opetovano postavil zahtevo, da naj se nedeljski počitek uzakoni, a doslej je bilo vse zaman. Zadnji redni občni zbor Združenja brivcev, frizerjev in lasuljarjev v Ljubljani je z velikansko večino sklenil, da imajo biti vsi brivski in frizerski lokali v ljubljanskem policijskem rajonu od 15. aprila dalje ob nedeljah zaprti. Ta ukrep ni po volji peščici manjših obratovalec, ki menijo, da so brivski pomočniki in pomočnice navadni stroji in lahko delajo noč in dan ter so začeli proti temu ukrepu akcijo, da se ukrep ne bi izvedel. Ker pripravlja Banska uprava novo Naredbo o odpiranju in zapiranju trgovskih in obrtnih obratov v Dravski banovini, pričakujemo, da bo izvedla sklep prizadetih lastnikov brivskih obratov in enodušno zahtevo vseh brivskih pomočnikov in pomočnic ter da bo dopolnila člen 16 in 26 predloga naredbe z določbo, da morajo biti brivski in frizerski obrati ob nedeljah brez izjeme zaprti.

RAFAEL SALMIČ
 urar in zlatar
Celje (Narodni dom).

Vsakovrstne ure, zlatnina in srebrnina, jedilno orodje, razne poročne prstane, birmška in krstna darila v veliki izbiri vseh vrst. Vse po najnižjih cenah Vršim tudi popravila vseh vrst.

Čitajte!

Današnji proglas Cankarjeve družbe in ustanite, če še niste člani

MONOPOLCI

Iz seje U. O. podružnice monopolskega delavstva dne 27. IV. 1934.

S. predsednik otvori sejo ter se spomni 137 ubitih rudarjev.

Tudi monopolci sočustvujemo s sirtami žrtev — od oblasti pa zahtevamo, da preišče ter najde vzrok nesreče — a krivce strogo po zakonu kaznuje, ker pri današnjih izpopolnjenih tehničnih napravah ne bi smelo priti do nesrečnega slučaja!

Potem se je prešlo na razpravljanje o sprejetju predloženega »Pravilnika lok. fonda za pomaganje preko 6 tednov od dela odsotnih članov.« — Sklep je bil, da naj ga sprejme članstvo samo na prvem sestanku ali pa odkloni, določi pa tudi višino prispevka.

Glede 1. maja je bilo določeno z ozirom na to,

javno manifestirati za naše delavske pravice, da gremo v tem znamenju na delo v tili zavesti, da bo prišel čas, ko bomo tudi mi praznovali praznik našega delavskega vstajanja!

Sklenilo se je odposlati vprašanja na merodajna mesta, kaj je z obljubljenimi »Pravilniki«, za katere se

nič kaj ne mudi izdelati — najbrže v zavesti, da bi se jih izplačalo še kolikor mogoče poslabšati!

Enako se odpošlje vprašanje glede vdov pred l. 1928, za kar mislimo, da je že skrajni čas, da se uredi in se izplača — dovolj časa je že, odkar je bilo izdano tolačenje g. Min. financ v prilog vdov.

Kje je vzrok, da se stvar ne reši? Ali nismo enakopravni državljani, da se en zakon na dve strani tolmači?!

Glede 10 odst. se bo vprašalo našega zastopnika v Beogradu, kako stoji stvar.

Ko dobimo odgovore, se takoj skliče zopet članski sestanek.

Seja se zaključi ob pol 20. uri.

Odbor podružnice monopolcev, Ljubljana

Kultura

Svoboda, majska številka, prinaša zanimivo predavanje Rudolfa Golouha: »Hitlerizem in socialne težnje«. —elj: »Velika doba izkoriščanja se bliža kljub vsemu svojemu koncu.« Masaryk o socializmu, Iv. Breznik o Termitih in drugo. Pregled je bogat in pester.

Snaga, aprilska številka, prinaša nekrogol dr. Topaloviča dr. Nedeljku Košaninu, Pavičevičevu razpravo o problemih radničkog osiguranja in druge pregleda.

»Tako se Rusija smeje« je zbirka satirično-humorističnih povesti ruskega pisatelja Mihaila Zoščenka v prevodu Ivana Vuka. Naročite knjigo, 14 Din izvod.

Knjižnica Delavske zbornice v Mariboru

je v prvem četrtletju izposodila obiskovalcem 9734 knjig, od teh 502 znanstvenih, po jeziki pa 3614 slovenskih, 481 srbohrvatskih, 5552 nemških in 87 drugih knjig. Mariborska knjižnica zelo napreduje.

Značilno je to, da mariborska knjižnica izposodi sorazmerno več srbohrvatskih knjig, čeprav jih ima ljubljanska več na izbiro. Mladina, kakor se vidi, se v šolah ne nauči toliko francoščine, da bi brala knjige v tem jeziku, nemško pa bere pretežno odrasla generacija. Želeti bi bilo, da bi ljudje brali več poučnih in znanstvenih knjig. — Delavci in nameščenci, obiskujte knjižnico, ki je Vaša in hkrati najboljša javna knjižnica pri nas. Brezposelnim se izposojajo knjige polovice ceneje.

V vsako delavsko stanovanje naš delavski tisk!

Zahtevajte povsod prvovrstno moko znamke

»ZLATIC«

od umetnega mlina

VILIM SCHULZ, NOVI SAD.